

**Äänekosken rakennuskulttuurin täydennysinventointilomake – Kohdekortti 081
Keski-Suomen museo 2006**

Kohde: A. Kinnusen pientalo

Kohdekuva:

Osoite: Vaasantie 36, Kierälahti

Rekisteri nro:

Omistaja / os./puh:

Lyhyt kuvaus: Nykyään harvinaista pienimuotoista työläisasumista edustava pientalo 1900-luvun alusta. Vieressä samanikäinen J.Honkosen pienasumus.

Kohdetyyppi työläisasumus

nykyinen käyttö vapaa-ajan asunto

alkuperäinen käyttö asuinrakennus

rakennusaika 1920-30-luku

suunnittelija

korjausvuodet

perustus nurkkakivet

runko hirsi

kate aaltopelti

ulkovuoraus pystyrimalautoitus

ulkovärit punainen seinä, valkeat listat, kate kirkas

kerrosluku 1

kunto hyvä

huoneluku

sisäseinien pinnat

korjaukset / laaj. kate

Rakennustyyli 1900-luvun alkupuolen työläisasumista

Ikkunamallit T-ikkunat

Kattomuoto satula

katto / räystäskoristeet

kuistit / parvekkeet

koristeaiheet / kaiverr.

(pohjatyyppi)

harjakattoinen umpinainenkuisti sisäänkäyntinä

(salvostyyppi) lyhytnurkka
(aittatyyppi)
erikoispiirteet pieni asumus ja pihapiiri

Talo nro 2:

Tontilla on myös varastorakennus, jossa saattaa olla toisessa päässä sauna. Se on myös pystyrimavuorattu, (osin hirsirunkoinen), harjakattoinen(vihreä konesaumattu pelti), nurkkakiville rakennettu kenties samanikäinen rakennus. Ovet ja ikkunat vanhat –ovien päällä kamanaikkunat.

Lisäksi pihassa on kaksi pienempää varastoa ja leikkimökki.

Historiatietoja / Rak.historia / Haastattelutiedot:

Vaasantiestä asuinpaikkana alettiin kiinnostua 1920-30-luvulla, kun Kotakenkään silta tehtiin 1929-30. (vanha inv.)

Säilymisedellytykset:

Ympäristö / Maisema / Pihapiiri:

Sijaitsee keskeisellä paikalla Kierälahdessa aivan Vaasantien varrella. Pieni tontti laskee hieman rantaan päin, joka on n.100m päässä. Viereisellä tontilla samantyyppinen J.Honkosen pientalo, yhdessä ne muodostavat viihtyisän työläisperinne-saarekkeen Vaasantien varteen syntyneen eri ikäisen omakotialueen keskelle. Vaasantien toisella puolella ruotsalaisten lahjatalot. Pihassa pieniä varastoja ja se on kauttaaltaan nurmen ja pienien puiden peitossa. Vaasankadun varrella isoja koivuja ja kuusia.

Kulttuurihistoriallinen arvo:

Nykyisin harvinainen kohtuullisen hyvin alkuperäisessä asussaan säilynyt pientalo, jonka rakennukset 1920-1930-luvulta. Paikallisesti rakennushistoriallisesti ja maisemallisesti merkittävä pihapiiri, joka muodostaa toisen vierekkäisen vastaavan kanssa parin. .

Lähteet / Kirjallisuus / Haastatellut nimeltä:

Lisätiedot / Kaavatilanne:

Inventointi aika: 2006 Juuso Väisänen, Päivi Andersson

**Äänekosken rakennuskulttuurin täydennysinventointilomake – Kohdekortti 082
Keski-Suomen museo 2006**

Kohde: J. Honkosen pientalo

Kohdekuva:

Osoite: Vaasantie 34, Kierälahti

Rekisteri nro:

Omistaja / os./puh:

Lyhyt kuvaus:

Nykyään harvinaista pienimuotoista työläisasumista edustava kahden huoneen pientalo. 1920-luvun lopulla rakennettu asuminen on säilyttänyt alkuperäisen luonteensa. Vieressä samanikäinen toinen pienasutus.

Kohdetyyppi työläisasutus

nykyinen käyttö kesäkäytössä?

alkuperäinen käyttö asuinrakennus

rakennusaika 1929

suunnittelija

korjausvuodet 1939

perustus nurkkakivet

runko hirsi

kate aaltopelti

ulkovuoraus pystyrimalaudoitus

ulkovärit keltainen seinä, valkeat listat, katto ja sokkelilaudoitus punertavan ruskea

kerrosluku 1

kunto hyvä/kohtalainen

huoneluku 2h+kuisti

sisäseinien pinnat

korjaukset / laaj. 1939

Rakennustyyli 1900-luvun alkupuolen työläisasumista

Ikkunamallit T-ikkunat ja myöh. rakennetussa eteisessä pystypuulla jaettu ikkuna 30-luvulta

Kattomuoto satula

katto / räystäskoristeet pulpettikattoinen kuisti eteinen sisäänkäyntinä

kuistit / parvekkeet

koristeaiheet / kaiverr.

(pohjatyyppi)
(salvostyyppi) pitkäpäätty laudoilla peitetty
(aittatyyppi)
erikoispiirteet pieni asumus ja pihapiiri

Talo nro 2

Varastorakennus, joka väritetty samoin. Huopakatto, pystyvuoraus.

Historiatietoja / Rak.historia / Haastattelutiedot:

Alun perin tontti vuokrattiin Eerolan talosta Ilmari Honkoselta. Nyt maapohjan omistaa Äänekosken kaupunki ja vuokra-aika päättyy v.2019. Edellinen sopimuskausi oli 1929-1979. Vaasantiestä asuinpaikkana alettiin kiinnostua 1920-30-luvulla, kun Kotakenkään silta tehtiin 1929-30. Honkoset kävivät töissä sahalla. Rakennuspuut ostettiin Mattilan talon kankaalta. Kamari tehtiin laudasta 1939. (vanha inv.)

Säilymisedellytykset:

ei tiedossa

Ympäristö / Maisema / Pihapiiri:

Sijaitsee keskeisellä paikalla Kierälahdessa aivan Vaasantien varrella. Pieni tontti laskee hieman rantaan päin, joka on n.100m päässä. Viereisellä tontilla samantyyppinen Aili Kinnusen pientalo yhdessä ne muodostavat viihtyisän työläisperinne-saarekkeen Vaasantien varteen syntyneen eri ikäisen omakotialueen keskelle. Vaasantien toisella puolella ruotsalaisten lahjatalot.

Asuinrakennus sijaitsee tontin rannanpuoleisessa päässä ja varastorakennus on poikittain tien laidassa. Tontin takalaidalla puustoa ja hieman hoitamatonta puustoa ja puskia pihalla. Yhdistyy A. Kinnusen tontille ilman rajaavaa aitaa.

Kulttuurihistoriallinen arvo:

Nykyisin harvinainen kohtuullisen hyvin alkuperäisessä asussaan säilynyt pientalo toisen samankaltaisen 1920-1930-luvun pientalon parina. Paikallisesti maisemallisesti ja rakennushistoriallisesti merkittävä.

Lähteet / Kirjallisuus / Haastatellut nimeltä:

Äänekosken rakennusinventointi v.1981-1982, lomake nro 66

Lisätiedot / Kaavatilanne:

Inventointi aika: 2006 Juuso Väisänen, Päivi Andersson

**Äänekosken rakennuskulttuurin täydennysinventointilomake – Kohdekortti 111
Keski-Suomen museo 2006**

Kohde: Pajula

Osoite: Kierälahdentie 28

Rekisteri nro:

Omistaja / os./puh: Nurmi

Lyhyt kuvaus: Vanha Piilolan torppa, joka rakennettu kalliolle. 200 vuotta vanha tila, ollut сувulla – ennen Kilström. Päärakennus 1925-6, 1956, jatkettu 1980-luvulla. Vieressä aitta. Sen vieressä vanha asuinrakennus, joka jo huonokuntoinen. Siirretty paikalle pihan toiselta puolelta – kivijalat näkyvissä. Nykyisin päädyistä aittana ja keskeltä tallina. Keskellä katto orret näkyvissä joten se on ollut keskeistuparatkaisu. Navetta sementtitiilistä – Ville Tikkanen muurarina, sen jatkona aitta. Etelämpänä kookas heinäpaalien säilytyksessä toimiva riihi, oviaukkoa isonnettu. Vieressä vanhasta riihestä otetuista hirsistä tehty lato. Riihen jatkeena pahnalato.

Historiatietoja / Rak.historia / Haastattelutiedot:

Vieressä uusien omakotitalojen keskellä on hirsirakenteinen pieni torppa tai pienasumus. Vihreäksi maalattu asumaton ja piha-alueeltaan pusikoitunut talo on kohtalaisessa kunnossa.

Säilymisedellytykset:

hyvät

Ympäristö / Maisema / Pihapiiri:

Näkymät Sellutehtaalle hyvät. Tv- toimittajat tulevat ottamaan kuvaa tehtaasta.

Kulttuurihistoriallinen arvo:

Paikallisesti historiallisesti, rakennushistoriallisesti ja maisemallisesti merkittävä entisen torpan pihapiiri, joka rakennettu kalliolle. Äänekosken seudun vanhimpia asuinpaikkoja. Pihapiirissä muutettu päärakennus, aitta, vanha häviämässä oleva pihapiirissä toiseen paikkaan kertaalleen siirretty keskeistupatyypinen asuinrakennus, sementtitiilinen navetta jatkeenaan aitta sekä kauempana riihi- ja latokompleksi.

Lähteet / Kirjallisuus / Haastatellut nimeltä:

Haastateltu Nurmi

Lisätiedot / Kaavatilanne:

Inventointi aika: 2006 Juuso Väisänen, Päivi Andersson

**Äänekosken rakennuskulttuurin täydennysinventointilomake – Kohdekortti 114
Keski-Suomen museo 2006**

Kohde: Viinämäki

Kohdekuva:

Osoite: Kaakkolammentie

Rekisteri nro:

Omistaja / os./puh: Pekka Vainio

Lyhyt kuvaus: **Vanha talonpoikaistyylinen tila, joka aikanaan lohkaistu Muhluniemestä. Päärakennus komea 1800-luvun puolivälin hyvin säilynyt asuttava talonpoikaistalo. Pihassa navetta v. 1914, paja, v. 1839 pikkuaitta ja uudempia rakennuksia. Länsipuolella tietä vanha paja ja kanala.**

Talo nro 1 – Päärakennus:

Kohdetyyppi päärakennus

nykyinen käyttö asuinrakennus

alkuperäinen käyttö asuinrakennus

rakennusaika 1800-l- puoliväli

suunnittelija

korjausvuodet 1985 ikkunat vaihdettu ja lämpöremonttia

perustus lohkokivillä, tilava lattianalunen

runko hirsi

kate sementtikattotiili

ulkovuoraus vaakapontti

ulkovärit punainen seinäpinta, ikkunat valkoiset, katto punainen

kerrosluku 1,5-kerrosta

kunto hyvä

huoneluku

sisäseinien pinnat

korjaukset / laaj. Yläkerran ikkunoidenpäätyyn 40-luvulla, terassin ka

Rakennustyyli pohjalaistyyli

Ikkunamallit 6-ruutuiset,.

Kattomuoto harjakatto

katto / räystäskoristeet räystäään alunen palkisto
kuistit / parvekkeet Sisääntulokuisti on iso talon sivulla ja päädyssä toinen vielä isompi. ei ikkunoita kuisteilla

koristeaiheet / kaiverr.
(pohjatyyppi) tupa, kamarit
(salvostyyppi) pitkänurkka, peitetty kaarevalla laudalla
(aittatyyppi)
erikoispiirteet iso, komea pohjalaistyyppinen
lisätiedot lattia laudat eri huoneissa eri levyiset, mutta hyväkuntoiset. Rakennus ei ole liikkunut. Iso ja tilava rossipohja.

Navetta

sijaitsee risteyksessä. Isoista lohkokivistä rakennettu alaosa, pekka tietää paikan mistä kiviä louhittiin. Nykyisin traktori tilana ja varastona. 5 vuotta sitten viimeiset lehmät pois. (12-13 päätä) 1914 valmistunut. Ratakiskoista ja betonista välipohja. yläpuolella valtavavesisäiliö, riitti vettä pariks viikkoa. Oikean kokoiset kiskot kulkee pituussuunnassa. Poikittain pääsinradan kiskot. Valettu kaarevaksi. vain alle 10cm ohuimmasta kohtaa. Seinät paksut sisä ja ulkopuolella lohkokivi välissä ilmarako , kivihiltä. Alkuperäiset ikkunat päädyssä.

kanala tien toisella puolen metsikössä, käyttämätön
paja rakennus myös, mutta viime vuosina laitettu kuntoon. Ja hieman harrastettu takomista.
Puuran Jussi ollut mukana

Pikkuaittaa päärakennukset takana. 1839 rakennettu. Siirretty naapurista Eero Kautolta.

Puuliiteri tehty isoista hirsistä alimmat vähän painuneet.

Vanha kellari iso ja pitkä, lohkokivi kellari

uudempi kellari autotallin alapuolella

savusauna rannassa. 20 v. sitten tehty. Uudenlainen kiuas

Historiatietoja / Rak.historia / Haastattelutiedot:

Asuttu koko ajan. Pekan isä rakensi Heposalon talon. Setä muutti sinne. Koiviston asutus kirjassa tietoja.

Ikkunat vaihdettu 1985, pikkusen myöhemmin uunit
lämpöremonttia samalla
lattialle 30-40 cm puhallusvilla. ne vähän nousseet ylemmäs.
6 pönttöuunia
uudet uunit ja piiput
4 huonetta yläkerrassa, yksi lämmitettävä
tupa sisääntulo päädyssä, muutettu jo aikoinaan 4 huoneeksi
40 henkeä asui sodan jälkeen

viereisessä pajassa tallukkatehdas
sukupolven vaihdos tulossa
90-luvulla maalattu
1958 talonpoikaissäätöön kunniakilven saanut - seinässä

Pihasta vietiin tuparakennus sodan jälkeen Myllyntauksen tilalle.
Iso 9 aittaa sisältänyt rakennus palanut

Säilymisedellytykset:

Hyvät, pihapiiriä on esitetty vaalittavaksi rakennetuksi ympäristöksi tekeillä olevassa maakuntakaavassa.

Ympäristö / Maisema / Pihapiiri:

Sijaitsee Kaakkolammentien ja Niinivedentie risteyksessä metsäisen mäen eteläpuolella. Upeat peltomaiset Kaakkolammen suuntaan. Vanha tien risteys halkaisee tilan. Tiejärjestelyt muuttuneet – tie kulkee tilan eteläpuolelta ja menee eri kautta 4-tielle.

Kulttuurihistoriallinen arvo:

Maakunnallisesti rakennushistoriallisesti, asutushistoriallisesti ja maisemallisesti erityisen merkittävä vauraan maatilan pihapiiri, joka aikanaan lohkaistu Muhluniemestä. Päärakennus komea 1800-luvun puolivälin hyvin säilynyt talonpoikaistalo, jossa vaikutteita talonpoikaisempirestä. Pihassa navetta v. 1914, paja, v. 1839 pikkuaitta uudempien talousrakennusten ympäröimänä. Tien toiselle puolella perinteisesti kauempana mies- eli asuinpihapiiristä myös paja. Pihapiiri sijoittuu keskeiselle paikalle tiemaisemassa. Vanha kylätie on aikanaan halkaissut perinteisesti pihapiirin.

Lähteet / Kirjallisuus / Haastatellut nimeltä:

Haastateltu Vainiot, Äänekosken rakennusinventointi v. 1981-1982, lomakkeet nro 45:1, 45:2, 45:3 ja 45:4, Suuri maatilakirja VII 1966, s. 562, Viestejä maisemassa –julkaisu. Minerva Kustannus 2006, s. 243.

Lisätiedot / Kaavatilanne:

Inventointi aika: 2006 Juuso Väisänen, Päivi Andersson

**Äänekosken rakennuskulttuurin täydennysinventointilomake – Kohdekortti 115
Keski-Suomen museo 2006**

Kohde: Aittolahti

Kohdekuva:

Osoite: Niemeläntie

Rekisteri nro:

Omistaja / os./puh:

Lyhyt kuvaus: 1800-luvun pihapiiri, jonka pihassa on luhtiaitta- liiterirakennus ja tien toisella puolella huonokuntoinen pariaitta. Muut rakennukset uudempia, tilalla toimii nykyisin hevostalli, ja sen rakennukset hallitsevat ympäristöä.

Kohdetyyppi	Luhtiaitta -liiterirakennus
nykyinen käyttö	varasto/yöpyminen?
alkuperäinen käyttö	
rakennusaika	alk. per. 1800-1900. 1948
suunnittelija	
korjausvuodet	
perustus	nurkkakivet
runko	hirsi
kate	huopakate
ulkovuoraus	
ulkovärit	pun. seinäpinta, listat valkeat, katto pun.
kerrosluku	1
kunto	koht.
huoneluku	1
sisäseinien pinnat	
korjaukset / laaj.	katetta ja kattopuita vaihdettu
Rakennustyyli	1800-luku
Ikkunamallit	
Kattomuoto	satula
katto / räystäskoristeet	
kuistit / parvekkeet	
koristeaiheet / kaiverr.	

(pohjatyyppejä)
(salvostyyppi) pitkänurkka
(aittatyyppi) pikkuaitta
erikoispiirteet oven yläpuolinen pyöristetty kamana, sisäänpäin aukeava ovi

Historiatietoja / Rak.historia / Haastattelutiedot:

Luhtiaitta - ja liiterirakennuksen alaosa ollut alun perin yksikerroksinen aittarakennus. Se on siirretty Järvenpään tienhaaran lähellä olevasta talosta ja viety tilalle muita rakennuksia. Aittolahdikin on Pohjan talon torppia ja asukkaat samoja Kauttoja. (vanha inv.)

Säilymisedellytykset:

Ympäristö / Maisema / Pihapiiri:

Aittolahden aitat sijaitsevat pihapiirissä Niemeläntie varrella. Luhtiaitta päärakennuksen vieressä ja pariaitta tien toisella puolella metsikön siimeksessä, Vieressä asuinrakennus. Aittolahdessa päärakennuksen vieressä 1950-luvun navettarakennus ja takana ratsastuspaikka ja suurikokoinen ratsastushalli.

Kulttuurihistoriallinen arvo:

Paikallisesti rakennushistoriallisesti merkittävä luhtiaittaliiteri ja pariaitta esimerkkeinä entisestä 1800-luvun maatilapihapiiristä.

Lähteet / Kirjallisuus / Haastatellut nimeltä:

Äänekosken rakennusinventointi v.1981-1982, lomake nro 59

Lisätiedot / Kaavatilanne:

Inventointi aika: 2006 Juuso Väisänen, Päivi Andersson

**Äänekosken rakennuskulttuurin täydennysinventointilomake – Kohdekortti 130
Keski-Suomen museo 2006**

Kohde: Mämmen ent. lossinranta ja viereinen hirsitalo

Kohdekuva:

Osoite: Päiväkunnantie

Rekisteri nro:

Omistaja / os./puh:

Lyhyt kuvaus: Päiväkunnantien päässä on entinen Mämmensalmen ylittävän lossin ranta, jossa nykyään uimaranta. Vieressä hirsirakenteinen 1,5-kerroksinen huonokuntoinen ehkä lossitupana ollut rakennus ja piharakennus. Rannassa sauna.

Historiatietoja / Rak.historia / Haastattelutiedot:

Säilymisedellytykset:

ei tietoa

Ympäristö / Maisema / Pihapiiri:

Sijaitsee Mämmensalmen rannalla niemen kärjessä. Vierestä kulkee pururata. Uimaranta ja parkkipaikka.

Kulttuurihistoriallinen arvo:

Paikallinen maisemallinen ja historiallinen lossinranta, jossa säilynyt vanha käyttämätön lossitupa piharakennuksineen 1900-luvun alkupuolelta, nykyisellä uimaranta-alueella.

Lähteet / Kirjallisuus / Haastatellut nimeltä:

Lisätiedot / Kaavatilanne:

Inventointi aika: 2006 Juuso Väisänen, Päivi Andersson

**Äänekosken rakennuskulttuurin täydennysinventointilomake – Kohdekortti 131
Keski-Suomen museo 2006**

Kohde: Niemelän pikkuaitta (Hotelli Särkkä)

Kohdekuva:

Osoite: Niemeläntie

Rekisteri nro:

Omistaja / os./puh:

Lyhyt kuvaus:

Pikkuaitta Hotelli Särkän pihamaalla. Itse pitkä laudoitettu Hotellirakennus vieressä, samoin kuin yhteis-ruokailutilaksi tehty kenties vanhoista hirsistä koottu isohko harjakattoinen hirsipintainen talo. Sen takana tuparakennus – hirsirakenteinen. Ja pihan yhdellä laidalla rivitalo (parakkityyppinen). Rannassa sauna ja hotellirakennuksen tyylinen asuintalo. Pikkuaitta kunnostuksen tarpeessa.

Kohdetyyppi pikkuaitta

nykyinen käyttö

alkuperäinen käyttö

rakennusaika

suunnittelija

korjausvuodet

perustus

runko

kate

ulkovuoraus

ulkovärit

kerrosluku

kunto

huoneluku

sisäseinien pinnat

korjaukset / laaj.

aitta, varasto

aitta

1800-1900-luku

nurkkakivet

hirsi

huopakate

pun. seinäpinta, listat valkeat, katto pun.

1

koht.

1

katetta ja kattopuita vaihdettu

Rakennustyyli

Ikkunamallit

Kattomuoto

katto / räystäskoristeet

1800-luku

satula

kuistit / parvekkeet
koristeaiheet / kaiverr.
(pohjatyyppejä)
(salvostyyppi) pitkänurkka
(aittatyyppejä) pikkuaitta
erikoispiirteet oven yläpuolinen pyöristetty kamana, sisäänpäin aukeava ovi

Historiatietoja / Rak.historia / Haastattelutiedot:

Niemelä on ollut 1800-luvulla Pohjan talon torppa, mutta tehtailija Ali Riihijärvi osti sen 1800/1900. Noinhin aikoihin teollisuusyritykset pyrkivät hankkimaan omistukseensa avainrantoja Hiekkaselta. (vanha inv.)

Säilymisedellytykset:

ei tietoa

Ympäristö / Maisema / Pihapiiri:

Sijaitsee Hotelli Särkän vieressä, jonka leiriytymis-/majoitus paikka on Aittolahden rannassa. Nurmikenttää.

Kulttuurihistoriallinen arvo:

Paikallisesti rakennushistoriallisesti merkittävä pieni entisen tällä paikalla sijainneen torpan 1800-luvun aittarakennus. Ympäristö on muutoin uudistunut hotelli- ja majoitustoimintaa harjoittavan yrityksen toimiessa alueella.

Lähteet / Kirjallisuus / Haastatellut nimeltä:

Äänekosken rakennusinventointi v.1981-1982, lomake ro 84

Lisätiedot / Kaavatilanne:

Inventointi aika: 2006 Juuso Väisänen, Päivi Andersson

**Äänekosken rakennuskulttuurin täydennysinventointilomake – Kohdekortti 151
Keski-Suomen museo 2006**

Kohde: Ahola

Kohdekuva:

Osoite: Suolahdentie

Rekisteri nro:

Omistaja / os./puh: Marjo Ahola

Lyhyt kuvaus: Ahola on vanhoja tiloja Paadentaipaleen puolella Äänekoskea. Rakennuksia on edelleen säilynyt paljon, 18 kpl. Piha-alue on jakautunut rakennusten vaikutuksesta miespihaan ja karjapihaan. Aivan Suolahdentien vieressä sijaitseva pystyrimavuorattu hirsinen päärakennus on vuodelta 1933. Muut rakennukset ympärillä, mm. 1800-luvulta aittarivi (5 aittaa), eloaitta, navetta ja tuparakennus.

Päärakennus:

Kohdetyyppi Asuinrakennus

nykyinen käyttö asuinrakennus

alkuperäinen käyttö asuinrakennus

rakennusaika 1933

suunnittelija

korjausvuodet

perustus lohkokivi

runko hirsi

kate konesaumattupelti

ulkovuoraus pystyrimavuoraus

ulkovärit kellertävä seinäpinta, katto punainen

kerrosluku 2

kunto hyvä

huoneluku 4+k ja 4 + k

sisäseinien pinnat tapetti, paitsi yksi huone - tupa

korjaukset / laaj. puhkaistu parveke kuistin yläpuolelle, takka yläkerrassa, pönttöuuni poistettu,

Rakennustyyli	1920-30 klassismi
Ikkunamallit	T-malliset, yläkerrassa moderneja
Kattomuoto	satula
katto / räystäskoristeet	
kuistit / parvekkeet	Avokuisti sisäänkäynnin kohdalla.
koristeaiheet / kaiverr.	Pilastereita jäljittelevät nurkka "harkotus", joka tehty laudoituksella ja pienillä vaakasuorilla kolmiorimoilla.
(pohjatyyppejä)	
(salvostyyppiä)	
(aittatyyppejä)	
erikoispiirteet	
lisätietoja	

Historiatietoja / Rak.historia / Haastattelutiedot:

Pihan rakennuksia kunnostettu perusteellisesti 2000-luvulla ja punamullattu.

Säilymisedellytykset:

hyvät, omistaja pitää rakennuksia käytössä

Ympäristö / Maisema / Pihapiiri:

Rotkolan vieressä sijaitseva pihapiiri, jonka rakennukset laajalla alueella. Kookas näyttävä kiviaita kiertää tilaa Juustotien vieressä ja pellon takana olevassa metsikössä. Peltosara pohjois- ja itäpuolella. Päärakennuksen eteläpuolella olevat rakennukset, ensin itäpuolelta kärryliiteri, sikopahna ja heinälato (yhdessä) sitten olkilato (puuliiteri) ja uudempi varasto. Välissä navetta ja lantala sekä halkoliiteri. Päärakennuksen pohjoispuolella rivissä ensimmäinen itäpuolelta tuparakennus, pariaitta, aittarivi, kellari ja sauna. Eloaitta Suolahdentien vieressä – näkyy tielle. Riihi ja luhtiaitta avohakatulla paikalla Suolahdentien toisella puolella.

Kulttuurihistoriallinen arvo:

Paikallisesti rakennushistoriallisesti, asutushistoriallisesti ja maisemallisesti merkittävä useampirakennuksinen maatilan rakennettu ympäristö, jossa maisemallisesti perinteiseen tapaan on sijoittunut 18 rakennuksen pihapiiri vaikuttavasti Suolahdentielle näkyväksi kokonaisuudeksi. Rakennukset ovat sijoittuneet alkuperäistä rakennusten historiallista pihamuotoa kuvastavalla tavalla. Suolahdentien vieressä sijaitseva pystyrimavuorattu hirsinen päärakennus on vuodelta 1933. Lähistöllä sijaitsevat 1800-luvun viisihuoneinen aittarivi, eloaitta, navetta ja tuparakennus. Rakennusryhmä on merkittävä kokonaisuus, jota on hoidettu omistajansa vaalimana.

Lähteet / Kirjallisuus / Haastatellut nimeltä:

Haastateltu Marjo Ahola, Äänekosken rakennusinventointi v. 1981-1982, lomakkeet nro 47:1, 47:2, 47:3

Lisätiedot / Kaavatilanne:

Inventointi aika: 2006 Juuso Väisänen, Päivi Andersson

Äänekosken rakennuskulttuurin täydennysinventointilomake – Kohdekortti 152 Keski-Suomen museo 2006

Kohde: Hiskinmäen koulu (yläaste ja lukio)

Kohdekuva:

Osoite: Mannilantie

Rekisteri nro:

Omistaja / os./puh: Äänekosken kaupunki

Lyhyt kuvaus: Hiskinmäen yläasteen ja Äänekosken lukion sisältämä koulurakennus tehtaiden lähistöllä. Punatiiliset tai rapatut rakennukset valmistuneet 1959-66.

Historiatietoja / Rak.historia / Haastattelutiedot:

1911 Äänekosken kuntakokouksen päätöksellä kyläkunnan keskustan koulut yhdistettiin ja koulun nimeksi hyväksyttiin Äänekosken kirkonkylän kansakoulu. Yhdistetyn oppilaitoksen toiminnasta toinen puoli jatkoi Piilolanniemessä ja toinen puoli sijoittui Hiskinmäelle rakennettuun koulurakennukseen, josta kyläläiset alkoivat käyttää nimeä Uusikoulu, Tehtaankoulu, Asemankoulu tai HISKINMÄEN KOULU, joista viimeainittu nimi elää vielä tänäkin päivänä.

1931 Hiskinmäen koulu muuttui yksityiseksi oppikouluksi, toimintansa aloitti Äänekosken yhteiskoulu

1973 siirryttiin peruskoulujärjestelmään ja kunnalliseen koululaitokseen kuuluvina Hiskinmäellä jatkoivat toimintaansa Äänekosken yläasteen Hiskinmäen toimipiste ja Äänekosken lukio.

Näin ympyrä oli sulkeutunut. Hiskinmäen koulu oli palannut kunnan kouluksi ja vähitellen myös nimi HISKINMÄEN KOULU yleistyi myös kansan kielenkäytössä kuvaamaan Hiskinmäellä toimivaa peruskoulua ja lukiota

1990 yläasteen koulupiiri jaettiin kahtia ja perustettiin Koulunmäen yläaste ja HISKINMÄEN YLÄASTE.

Äänekosken yhteiskoulu perustettiin 4-luokkaiseksi keskikouluksi 1931
lukioluokat 1940
keskikoulu muutettiin 5-luokkaiseksi 1947

koulu muuttui erilliseksi Äänekosken lukioksi 1973
koulurakennukset ovat valmistuneet 1959, 1964, 1965 ja 1966
koulun ylläpitäjät:
Äänekosken yhteiskoulun kannatusyhdistys ry. 1.9.1931-31.7.1973
Äänekosken kaupunki 1.8.1973-
(Äänekosken internet-sivut)

Säilymisedellytykset:

Hyvät, toimii kouluna

Ympäristö / Maisema / Pihapiiri:

Sijaitsee tehtaiden vieressä lähellä Äänekoskea. Siltakadun sillan ja Suolahti-Äänekoski tien vieressä eteläpuolella ja Hiskinmökin vieressä.

Kulttuurihistoriallinen arvo:

Paikallisesti sivistyshistoriallisesti ja maisemallisesti merkittävä koululaitoksen historian peruskouluvaiheeseen liittynyt koulukeskus, jonka punatiiliset tai rapatut rakennukset valmistuneet 1959-1966. Kuvastavat Äänekosken modernia julkista rakennusperintöä tehdasalueen lähistöllä.

Lähteet / Kirjallisuus / Haastatellut nimeltä:

Lisätiedot / Kaavatilanne:

Inventointi aika: 2006 Juuso Väisänen, Päivi Andersson

**Äänekosken rakennuskulttuurin täydennysinventointilomake – Kohdekortti 153
Keski-Suomen museo 2006**

Kohde: Hiskinmökki

Kohdekuva:

Osoite: Mannilantie 1

Rekisteri nro:

Omistaja / os./puh: Äänekosken kaupunki

Lyhyt kuvaus:

1800-luvulla rakennettu alun perin myllytupa on Äänekosken keskustan vanhimpia kohteita. Yksinäinen rakennus sillan vieressä alueella, josta purettu koko Hiskinmäen työläisasuntokokonaisuus 1990-luvulla.

Kohdetyyppi tupa
nykyinen käyttö
alkuperäinen käyttö
rakennusaika
suunnittelija
korjausvuodet
perustus
runko
kate
ulkovuoraus
ulkovärit
kerrosluku
kunto
huoneluku
sisäseinien pinnat
korjaukset / laaj.

kokoontumistila
mylläriin tuparakennus
1800-luku

nurkkakivet
hirsi
huopakate-kolmiorimalla

punainen hirsipinta, ikkunalaudat ja ovet valkeat, katto musta
1
hyvä
4
tapetti tai hirsipinta
Eteiseksi tehty kuistiosa

Rakennustyyli
Ikkunamallit
Kattomuoto
katto / räystäskoristeet
kuistit / parvekkeet
koristeaiheet / kaiverr.
(pohjatyypin) eteiskamarirakennus?
(salvostyyppi)

perinteinen hirsimökki
6-ruutuiset
satula
pulpettikattoinen umpikuisti/varasto, jossa myös wc
Ei koristeita-korkeintaan piipun porrastettu yläosa
nelikulmainen sulkanurkka

(aittatyyppi)
erikoispiirteet

pönttöuunit tai hella ja uuni joka huoneessa

Historiatietoja / Rak.historia / Haastattelutiedot:

Mäellä oli ollut jo 1800-luvun puolivälistä lähtien myllärin asuinrakennus. Koskessa oli mylly.(vanha inv.)

Alun perin 1800-luvulla rakennettu myllytupa, joka peruskorjattiin vuonna 1996. Vanhin puurakennus Äänekosken asemakaava-alueella. Hiskinmökissä järjestetään erikoisnäyttelyitä ja sen voi myös varata kokoustilaksi tai pienimuotoisia juhliä varten. (Ään.internet –sivut)

Säilymisedellytykset:

Hyvät, toimii kulttuuritilana, säilynyt ainoana rakennuksena hiskinmäen ympäristöstä

Ympäristö / Maisema / Pihapiiri:

Sijaitsee tehtaiden vieressä lähellä Äänekoskea. Siltakadun sillan ja Suolahti-Äänekoski tien vieressä eteläpuolella ja Hiskinmäen koulun länsipuolella.. Puusto kasvanut mökin takapihalla, mutta tienvierus ja itäpuoli avointa tilaa. Takana rinne laskee kohti ent. koskea, jossa vanha mylly aikoinaan sijaitsi.

Kulttuurihistoriallinen arvo:

Paikallisesti rakennushistoriallisesti, maisemallisesti ja asutushistoriallisesti arvokas 1800-luvulla rakennettu alun perin myllytupa on Äänekosken keskustan vanhimpia rakennuksia. Yksinäinen rakennus sillan vieressä alueella, josta purettu koko puunjalostustehtaan varhainen viereinen Hiskinmäen työläisasuntoaluekokonaisuus 1990-luvulla.

Lähteet / Kirjallisuus / Haastatellut nimeltä:

Äänekosken rakennusinventointi v. 1981-1982, lomake nro 48; Äänekosken kaupunginmuseon valokuva- ja dokumenttikokoelmat, Hiskinmäen alueen rakennussuojeluun liittyneitä lausuntoasiakirjoja 1989, 1990, 1991 ja 1992 Keski-Suomen museon rakennustutkimusarkistossa

Lisätiedot / Kaavatilanne:

Inventointi aika: 2006 Juuso Väisänen, Päivi Andersson

**Äänekosken rakennuskulttuurin täydennysinventointilomake – Kohdekortti 154
Keski-Suomen museo 2006**

Kohde: Kovala

Kohdekuva:

Osoite: Kovalantie
Rekisteri nro:
Omistaja / os./puh: Kauko ja Tuula Peltonen

Lyhyt kuvaus: **Kovalan tila on Äänekoski Yhtiöiden 1800-luvun lopussa ostama maatila, jonka rakennukset siirtyivät silloin tehtaiden työntekijöiden asunnoksi. Päärakennuksen 1920-luvun klassismia kuvastava ulkoasu on säilynyt alkuperäisenä. Kuusiaidalla rajatulla piha-alueella on vanhoja lehtikuusia ja sauna/liiterirakennus 1900-luvun alusta.**

Päärakennus:

Kohdetyyppi päärakennus

nykyinen käyttö	asuinrakennus
alkuperäinen käyttö	asuinrakennus
rakennusaika	1919 (runko vanhempi)?
suunnittelija	tehtaiden tyyppipiirustuksia
korjausvuodet	1960 – 70-luvulla saunatilat pohjoispäättyyn
perustus	lokokivi
runko	hirsi
kate	konesaumattu pelti
ulkovuoraus	pystyrimalaudoitus
ulkovärit	keltainen seinäpinta, valkoiset listat ja ikkunanpielet, katto vaalean ruskea
kerrosluku	1,5-kerrosta +kellari
kunto	hyvä/koht
huoneluku	

**sisäseinien pinnat
korjaukset / laaj.**

1960 – 70-luvulla saunatilat pohjoispäättyyn, sisäikkunat vaihdettiin. Putkistot vaihdettu. Pönttöuunit poistettu 1970-luvulla. Ja puulämmitys vaihdettu öljylämmitykseen. Ulko-ovi vaihdettu uuteen, koska vanha oli huonok. Lattioita muutettiin 60-70-l. muovimatot, nykyisin parketti.

Rakennustyyli

Klassinen, tehtaiden asuinrakennustyyppiä

Ikkunamallit	6-ruutuiset ja niiden päällä peiliosa - kohokuvio, yläkerran päädyissä kamareissa 8-ruutuiset, frontoni-ikkuna takapuolella
Kattomuoto	satula
katto / räystäskoristeet	
kuistit / parvekkeet	Satulakattoinen sisääntulokuisti on iso ja koristeellinen lasikuisti. Ikkunapintaa paljon, puitteet ristiin, ikkunat suht. korkealla – ovi matalammalla. Päällä puolikaarenm. Ikkuna.
koristeaiheet / kaiverr.	Päätyräystäslaudoitus koristeltu puuleikkauksin, ikkunoiden yläpuoliset peiliosat
(pohjatyyppejä)	
(salvostyyppiä)	
(aittatyyppejä)	
Erikoispiirteet	Takaa yhtenäinen ikkunarivi. Sijainti
Lisätietoja	Kellari-perunakellari rakennuksen alla n. 6-7m ² , yläkerrassa kaksi kamaria päissä, myös ullakkotilaa.

Tontilla ja piha-alueella oleva toinen pitkäkö punainen pystyrimavuorattu satulakattoinen rakennus sisältää toisessa päässä aitat. Välissä on liiteri ja pohjoispäässä sauna, joka hirsirakenteinen, muuten pystypuu.

Historiatietoja / Rak.historia / Haastattelutiedot:

Arkkitehti Uuno Alangon tekemät tyyppiirustukset. 1980 Peltoset ostaneet talon tehtailta. Kauko Peltosen mukaan Uraisilla, Konginkankaalla(Pukkila), Karstulassa ja Viitasaarella on samanlainen. Hän itse ollut tehtaalla töissä ja asunut myös samannäköisissä. Piirimiehille luontaisesti tullut asunto.

Navetta ja vanha sauna rannasta purettu 1960-70-luvulla. Piha-alueella puustoa istutettu ja kaadettu. (Peltoset)

Säilymisedellytykset:

Hyvät, asuinkäytössä, esitetty vaalittavaksi rakennetuksi ympäristöksi tekeillä olevassa maakuntakaavassa

Ympäristö / Maisema / Pihapiiri:

Sijaitsee upealla paikalla Kovalanniemen lähtevän tien vieressä. Ympäriällä 1940-50-luvulla valmistunut asuinalue. Naapurina Ruokolahden tila. Piha-alue on rajattu osin pensas, muuten itse istutetulla kuusialdalla, jossa kuitenkin eteläpuolella aukkoja ja pohjoispuolella vanhempaa ja korkeampaa tiuhaan katkottua kuusialtaa. Päärakennuksesta pohjoisen puolella Aitta/liiteri/saunarakennus samansuuntaisena. Puustoa korkeista kuusista ja lehtikuusista istutettuihin visakoivuihin, myös kasvimaata. Maisema avautuu idän suuntaan Keitele järvelle pellon yli, myös pohjoisen suuntaan ja Ruokolahden talon vieressä peltoa.

Kulttuurihistoriallinen arvo:

Maakunnallisesti historiallisesti ja rakennushistoriallisesti merkittävä entinen metsäyhtiön tyyppitalo 1920-luvulta maisemallisesti hienosti sijoittuneena, pihapiirissä istutettuja jalopuita muodostaen puistomaisen huvilamiljöön. Hyvin alkuperäisessä asussa säilyneessä päärakennuksessa arkkitehti Uuno Alangon piirtämiä vaikutteita 1920-luvun klassismista.

Lähteet / Kirjallisuus / Haastatellut nimeltä:

Haastateltu Kauko ja Tuula Peltonen, Äänekosken rakennusinventointi v. 1981-1982, lomake nro 49, Viestejä maisemassa –julkaisu. Minerva Kustannus 2006, s. 243.

Lisätiedot / Kaavatilanne:

Inventointi aika: 2006 Juuso Väisänen, Päivi Andersson

**Äänekosken rakennuskulttuurin täydennysinventointilomake – Kohdekortti 155
Keski-Suomen museo 2006**

Kohde: Mörtin talo (ent. tehtaiden päällikön rakennus)

Kohdekuva:

Osoite: Ääneniementie (jatke)

Rekisteri nro:

Omistaja / os./puh: Äänekosken kaupunki

Lyhyt kuvaus: Yksi Äänekosken alueella sijaitsevista 1920-luvulla rakennetuista tehtaan johtajan asuinrakennuksista. Klassinen ulkoasu säilynyt kohtuullisen hyvin. Pihassa liiteri-aittarakennus ja navetta, rannassa sauna.

Kohdetyyppi	Tehtaan päällikön asuinrakennus
nykyinen käyttö	asuinrakennus
alkuperäinen käyttö	asuinrakennus
rakennusaika	1920-luvulla, hirsirunko ehkä vanhempi
suunnittelija	nykyisen klassinen malli tyyppipiirustuksista
korjausvuodet	1990-luvulla kun kaupunki osti
perustus	lokokivi
runko	hirsi
kate	pelti, tiilikuvioinen
ulkovuoraus	pystyrimalaudoitus
ulkovärit	keltainen seinäpinta, ikkunan puitteet ja pilasterit valkeat, katto punainen
kerrosluku	1,5
kunto	hyvä
huoneluku	
sisäseinien pinnat	kovalevy
korjaukset / laaj.	uusittu katto, räystäät ja vesirännit. Kuistia korjatessa valettu perustuksia betonista, myös itse rak. alle. Ikkunat vaihdettu
Rakennustyyli	Klassistinen 1920-luku, tehtaan tyyppipiirustukset
Ikkunamallit	9-ruutuiset, myös yläkerran päädyissä, muutama 6 ruutuinen
Kattomuoto	satula
katto / räystäskoristeet	räystäslauta sorvattu koristeelliseksi

kuistit / parvekkeet	avokuisti sisääntulossa – harjakattoinen. Pilareiden laudoitus samankaltainen kuin nurkkien pilastereissa., kaide pystyrima- jatkuu seinältä, tympanon räystäaslauta koristeellinen
koristeaiheet / kaiverr.	Ikkunoiden yläpuolella pyramidikuviainen peiliosa (samanlainen kuin Kovalassa)Kuisteissa klassistiset pylväät ja nurkissa samanlaiset pilasterit, räystäaslauta
(pohjatyyppe) iso tupa (salvostyyppi) (aittatyyppe) erikoispiirteet lisätietoja	metsän keskellä oleva tyyppiirustuksista tehty asuinrakennus Yläkerrassa yksi huone, toinen puoli ullakkotilana. Sinne ja kellariin eteisestä portaat. Tupa, nykyinen olohuone, osin keittiö tilava ja siellä kohtuullisen kokoinen uuni, joka rakennettu vanhan uunin tilalle remontinyhteydessä. Huonetilat korkeita. Kalusteet 1970-80-luvulta.

Liiteri- ja aittarakennus sijaitsee aivan päärakennuksen vieressä. Se on harjakattoinen, tummanpuna-mullan värinen ei pystyrima, vaan pystylautavuorattu suht. pieni rakennus. Ovi ja ikkunalistat päistään terävät.

Navettarakennus on pohjoispuolella päärakennusta. Se on harmaalla tiilellä ja pystyrimalaudoituksella vuorattu, harjakattoinen ja se on poikittain olleen vanhan navetan paikalla, jonka ukkonen oli polttanut joskus. Pienikokoinen, ollut vain 4 lehmää.

Saunarakennus on rannan lähellä, se on siirretty jostain. Todennäköisesti vanha tuparakennus, josta tehty sauna. Vanhasta ei enää jäljellä muuta kuin hirsirunko. Sisäpuolelta paneloitu ja lattialla betonivalu. Ulkopuolella keltainen pystyvuoraus ja pari ovea.

Historiatietoja / Rak.historia / Haastattelutiedot:

Joskus 1920-luvun tienoilla Äänekosken tehtaat rakennutti piirimiehilleen ja piiripäälliköilleen asuntoja. Esim. Kovala on rakennettu/muutettu v. 1919. 1978 yhtiö teki taloon remontin ja nykyinen asukas, Erkko Kosonen muutti sinne. Mm. vuorineuvos Matti Puttonen on asunut talossa ja hän oli luvannut Erkko Kososelle että saa asua talossa niin kauan kuin elää. Puttonen myös vaikutti siihen, että rakennusta ei purettu. Kaupungin omistukseen 1990-luvun alussa. Remontoivat ja vaihtoivat kaikkien rakennusten katot. Kaupunki purki rannassa olleet tukkien uittoa ohjanneet ”ukkoarkut”.

Säilymisedellytykset:

Epävarmat. Alueelle tulossa uusia asuinrakennuksia ja tielinjauksia. Kaava kaatui ja myöhästyi, koska metsiköstä löytyi liito-orava ja sen papanoita.

Ympäristö / Maisema / Pihapiiri:

Sijaitsee aivan yksinään Ääneniemessä, Mörtin alueella. Vieressä Keitelettä ja vastarannalla Kaupungin satama. Ympäriillä metsää ja tontille kulkee muutaman sataa metriä pitkä hiekkatie Äänemäen asuntoalueelta. Metsäinen rinne nousee vierestä ja kallio on lähellä maanpintaa. Pihapiirissä muutamia koivuja ja pääosin nurmea. Myös rannassa puustoa. Metsäyhtiön vesimittari on pohjoispuolella tonttia, jossa joka päivä käy palomiehet tarkistamassa lukeman. Siellä myös kääntöpaikka. Rakennukset muuten yhdessä, mutta sauna kauempana.

Kulttuurihistoriallinen arvo:

Paikallisesti rakennushistoriallisesti ja maisemallisesti merkittävä tehtaan 1920-luvun tyyppiirustuksin tehty toimihenkilöasunto, joita yhtiö teetti useampia ko.vuosikymmenellä eri puolille Äänekoskea. Uusklassinen ulkoasu säilynyt päärakennuksessa kohtuullisen hyvin. Pihapiirissä lisäksi liiteri-aittarakennus, navetta, rannassa sauna.

Lähteet / Kirjallisuus / Haastatellut nimeltä:

Haastateltu Erkko Kosonen (79-vuotias) ja hänen poikansa

Lisätiedot / Kaavatilanne:

Inventointi aika: 2006 Juuso Väisänen, Päivi Andersson

Äänekosken rakennuskulttuurin täydennysinventointilomake – Kohdekortti 156 Keski-Suomen museo 2006

Alue: Pakokangas

Kohdekuva:

Lyhyt kuvaus: Paadentaipaleen puolella syvällä metsikössä sijaitseva 11 talon ryhmä. Kovalaan menevän tien varteen mielenkiintoisesti keskelle metsää syntynyt omakotialue on edelleen syrjässä muusta asutuksesta. Eri-ikäisiä ja erinäköisiä rakennuksia, vanhimmat 1930-luvulta.

Rakennukset:

1930-luvun alusta lähtien.

Historiatietoja / Rak.historia / Haastattelutiedot:

Rakennukset ovat J. Riipisen ja silloisen Värtsilän tehtaiden omistamien maiden rajalla. Alue ei ole juuri kasvanut. Muutoksia yksittäisiin rakennuksiin

Säilymisedellytykset:

hyvät

Ympäristö / Maisema / Pihapiiri:

Pakokankaanalue on Kovalantien varrella keskellä kangasmaista kuusimetsää, nykyisin mäntyä. Loiva rinnemaasto idän suuntaan. Talot pääosin kahden kadunpätkän varrella. Jokaisella talolla omanlaisensa piha ja puutarha.

Kulttuurihistoriallinen arvo:

Paikallisesti maisemallisesti ja rakennushistoriallisesti arvokas, mielenkiintoinen, historiallista pientaloalueen rakentumista 1930-luvulta lähtien kuvastava rakennettu ympäristö, jossa syrjässä suhteellisen lähellä keskustaa 11 talon ryhmä. Kovalaan menevän tien varteen mielenkiintoisesti keskelle metsää syntynyt omakotialue.

Lähteet / Kirjallisuus / Haastatellut nimeltä:

Lehtileike Äänekosken Pakokangas – leppoisa ”keidas” kuusinummen kupeella. Sanomalehti Keskisuomalainen 4/1950

Lisätiedot:

Inventointi aika: 2006 Juuso Väisänen, Päivi Andersson

Äänekosken rakennuskulttuurin täydennysinventointilomake – Kohdekortti 157 Keski-Suomen museo 2006

Alue: Rotkolan alue

Kohdekuva:

Lyhyt kuvaus: Rotkolassa on kahden poikkikadun varrella oleva talorypäs 1930-luvulta lähtien. Rakennusten kunto vaihtelee, muutama asumaton.

Rakennukset:

Suolahdentie 337
funkis-tyylinen 2-kerroksinen asuintalo, uusittu
vihreä hyvin loiva pyramidi-katto

Rotkolantie nro 343
1930-luvulta oleva kelt. asuintalo
aittarivi

Rotkolantie 1
erikoinen , asumaton mineriittilevyillä vuorattu omakotitalo 1900-puolivälistä

Pysäkintie
ens. talo
valkoinen, peltikate, asumaton

kadun päässä 1,5-kerroksiset talot 351 ja 349

Historiatietoja / Rak.historia / Haastattelutiedot:

1930-luvulta lähtien.
Osa rakennuksista Äänekosken tehtaiden työntekijöiden rakennuksia

Säilymisedellytykset:

ei tiedossa

Ympäristö / Maisema / Pihapiiri:

Rotkolan asuinalue sijaitsee Suolahdentiellä ja sen länsipuolella, sekä junaradan välissä. Aivan Suolahden rajalla, rajalla itse asiassa tehdasrakennus kummankin puolella. Puusto lehtipuuta.

Kulttuurihistoriallinen arvo:

Paikallisesti historiallisesti ja maisemallisesti merkittävä 1930-luvulta lähtien rakentunut eri-ikäisten omakotitalojen muodostama asuntoalue aivan Suolahden ja Äänekosken rajalla, tehdasalueiden reunamalla. Rakennukset sijoittuvat kahden poikkikadun varrelle.

Lähteet / Kirjallisuus / Haastatellut nimeltä:**Lisätiedot:**

Inventointi aika: 2006 Juuso Väisänen, Päivi Andersson

**Äänekosken rakennuskulttuurin täydennysinventointilomake – Kohdekortti 158
Keski-Suomen museo 2006**

Kohde: Ruokolahti

Kohdekuva:

Osoite: Kovalantie

Rekisteri nro:

Omistaja / os./puh: Esa Riipinen

Lyhyt kuvaus: **Kovalanniemen juuressa luonnonkauniilla paikalla sijaitseva vanha tila. Kookas päärakennus vuodelta 1913. Pihassa mm. vanhoja aittoja ainakin 1800-luvulta, navetta v. 1936 ja talli/kanalarakennus.**

Päärakennus:

Kohdetyyppi Asuinrakennus

nykyinen käyttö asuinrakennus

alkuperäinen käyttö asuinrakennus

rakennusaika 1913

suunnittelija

korjausvuodet 1938 - 2007

perustus graniittinen kivijalka

runko hirsi

kate sementtitiili punainen

ulkovuoraus vaakapontti, kartanotyyppinen höylätty mäntylauta

ulkovärit valkoinen seinä, beige karmit, punainen katto

kerrosluku 1, alun perin 2

kunto kohtalainen / hyvä

huoneluku

sisäseinien pinnat

korjaukset / laaj. Katto korjattu ja uudistettu tiilikatoksi v.1938. Sisätiloja korjattu vuosina 1950-2007 .

Rakennustyyli 1900-luvun alku

lkkunamallit T-ruutu jossa yläosassa pieniruutuinen (4 x 2) matriisi

Kattomuoto satula

katto / räystäskoristeet

kuistit / parvekkeet

Sisäänkäynti kuisteja kaksi. Varsinainen kuisti (mutterimallinen) ja palvelusväen kuisti (satulakattoinen)

erikoispiirteet

lisätietoja

kuistit erimalliset

Tuvassa alkuperäinen graniittinen leivinuuni, jossa pankko ja rappuset sinne

Navetta:

Sijaitsee päärakennuksesta vasemmalla poikittain. Sen paikalla oli aikaisempi navetta. Nykyinen navettarakennus, jossa graniittinen kivijalka, valmistui 1936. Navetan katto uusittu 1938 sementtitiilillä. Sisätilat uusittu 1950. Valettiin betonista. Navetan itäpäätyyn rakennettiin asunto karjakolle. Navetta sähköistettiin. Karjakeittiöön on rakennettu myöhemmin sauna. Navetan eläinsiipeen ovi rakennuksen länsipäässä. Se toimii nykyään tilan verstaana ja työkaluvarastona.

Talli/kanalarakennus:

Rakennus on rakenteeltaan kaksijakoinen. Päärakennuksen puoleinen pää on kylmä pyöröhirsirunkoinen pystypaneloitu kahden erillisen tallin muodostama tila hevosajan työkaluille. Näistä talleista alkaa laipiolämmitetty hirsirunko-osuus, jossa on entinen wc. Sitten tulee kanala, jossa on ollut lämmitysuuni. Kanalaa seuraa hevosvaljaitten säilytystila. Rakennuksen länsipäässä on 4 hevosen talli. Hirsirunko-osuus on hyvin vanha. Pyöröhirsitalit ovat maakivien päälle rakennettuja. Hirsirakennetun osana perustana on osin maakivet ja osin lohkokivet. katto on alkuaan ollut pärekatto ja uusittu vuosina 1945-1946 punatiilikatoksi. Rakennus on todennäköisesti siirretty ainakin osittain vanhalta paikalta.

Pikkuaitat:

Todella vanhat sulkanurkkaiset aitat, joiden hirsipinnasta näkee iän. Siirretty vanhalta Ruokolahden paikalta. Ne on tehty vilja-aitoiksi lattiasa olevine alkuperäisine kissanaukkoineen. Viljahinkaloiden loveaminen seiniin on aito alkuperäinen kirveskolo. Ovet ovat alkuperäiset. Niissä on puurunkoiset lukot ja taotut avaimet. Aitoissa on ollut pärekatto. Ne on muutettu punatiilikatoiksi samana vuonna kuin viereisen tallinkin katto ja uusittu 2001 ja 2002.

Pariaitta:

Vanha rakennus, joka punamullattu. Ollut pohjoispuoleltaan ruoka-aittana ja eteläpuolelta vaate- ja makuutilana. Ruoka-aitassa leipävartaat katossa ja kellari. Lattiasa o puolen metrin levyiset hirsilankut. Makuutila 1 ½ kerroksinen. Katto uusittu 2003.

Riihirakennus:

Riihirakennus, joka jossain vaiheessa toiminut asuintilana. Siihen on aukaistu ikkuna-aukkoja. Sisällä 2m*2m kokoinen lohkokiviuuni. Laipio on päällystetty hienolla hiekalla. Rakennus on sisäänlämpiävä. Seinässä on säädettävä savuaukko. Lattia on hirsilankkulattia. Koko rakennus lepää maakivien päällä. Se liittyy puimalaan välikön kautta. Välikkoon on käynti riihestä pienen oviaukon kautta. Välikkötalassa on merkkejä, joista voi päätellä sitä käytetyn myös eläinten suojana. Katteena peltikatto.

Kauempana eteläpuolella latorakennus.

Riihtä vastapäätä puuliiteri.

Rannassa 1900-luvun alkupuolen saunarakennus.

Historiatietoja / Rakennushistoria / Haastattelutiedot:

Ruokolahden länsirannalta on löytynyt 1857 kivikautinen kourutaltoa.

Ruokolahti lohkottu Kovalasta 1780. Talo ollut isojaon aikaan Vanhanpaikanrannassa. Lohkomisaikaan käytetty nimeä Ruoholax 1859 asti, jonka jälkeen Ruoholaks muotoa vielä 1878 paikkeille. Tilalla ollut nuottakoppeli Ruokolahden suulla Sotalanniemen rannalla 1800-luvulla. Kuolinpesän varoissa esiintyy nuotta vielä 1929. Ruokolahteen on kuulunut latorakennuksen viereisellä kumpareella pajarakenus. Perusta on vielä havaittavissa.

Lempi ja Jaakko Riipinen ostivat 29.4.1937 Ruokolahden tilan Kovasilta. Tilan rakennusten katot korjattiin ja uusittiin heti ja istutettiin pihaan 3000 m pitkä kuusiaita, sembramäntyjä, hopeapajuja ja useita lajeja kuusia kuten Douglas, pihta, lehtikuuset. Jaloista lehtipuista mainittakoon tammi, vaahtera, saarni, jalava, lehmus ja hevoskastanja. Vuodesta 2000 lähtien Ruokolahteen on istutettu huomattava määrä eri visakoivulajikkeita.

Säilymisedellytykset:

hyvät, omistaja pitää rakennuksia käytössä

Ympäristö / Maisema / Pihapiiri:

Ruokolahteen on kuulunut 74 % Kovalanniemen pinta-alasta ainakin vuodesta 1831 lähtien, jolta vuodelta on olemassa ensimmäinen kartta alueesta. Ruokolahteen kuuluu 70 % Kovalanniemestä edelleen. Piha-alueita rajaa pohjois- ja länsipuolelta 1939 istutettu tiivis kuusiaita. Piharakennukset ovat päärakennuksen edessä ja niiden väliin muodostuu pitkä piha-alue jatkuen Ruokolahden rantaan saakka, jossa 1920 rakennettu savusauna. Nurmikkoalue jatkuu marjapensasmaahan kautta navetta- ja tallirakennusten eteläpuolelle vanhalle riihelle. Etelässä piha-alue liittyy tilan visakoivuistutuksiin.

Kulttuurihistoriallinen arvo:

Kovalanniemen Ruokolahden rannalle sijoittuva maakunnallisesti merkittävä rakennushistoriallisesti, asutushistoriallisesti ja maisemallisesti arvokas vanhan tilan pihapiiri, jossa kookas päärakennus vuodelta 1913. Pihassa mm. vanhoja aittoja ainakin 1800-luvulta, navetta v. 1936 ja talli/kanalarakennus sekä kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti merkittävät laajat puuistutukset.

Lähteet / Kirjallisuus / Haastatellut nimeltä:

Haastateltu Esa Riipinen, Äänekosken rakennusinventointi v. 1981-1982, lomakkeet nro 53:1, 53:2 ja 53:3, Laukaan historia I. Vanhan Laukaan vaiheita esihistoriallisesta ajasta vuoteen 1776, Nils Berndtson, 1965, s. 654, Suuri maatilakirja VII 1966, s. 561, Viestejä maisemassa -julkaisu. Minerva Kustannus 2006, s. 243, Ruokolahden perintötilan No 7 kartta kaikista tiluksista Äänekosken kunnan Paadentaipaleen kylässä Vaasan lääniä. Tilukset mitannut isojakoa varten C.F.Boeisman vuonna 1831. Toimitus No 10942, Esa Riipisen palautekirje ja korjaukset Keski-Suomen museolle v.2006 rakennusinventointikortista 8.12.2007.

Lisätiedot / Kaavatilanne:

Inventointi aika: 2006 Juuso Väisänen, Päivi Andersson, 15.2.2008 Päivi Andersson

**Äänekosken rakennuskulttuurin täydennysinventointilomake – Kohdekortti 159
Keski-Suomen museo 2006**

Kohde: Wahlmannin talo

Kohdekuva:

Osoite: Suolahdentie

Rekisteri nro:

Omistaja / os. / puh: M-real Oyj

Lyhyt kuvaus:

Äänekosken tehtaiden ylemmän virkailijakunnan asunto, joka on ainoana säilynyt Paadentaipaleen puolella tehdasta. Vuonna 1924 rakennettu klassistisia tyylipiirteitä sisältävä näyttävä rakennus on Birger Federley`n suunnittelema ja on säilynyt varsinkin julkisivultaan alkuperäisessä asussaan.

Kohdetyyppi	Virkamiehen asunto
nykyinen käyttö	työsuhdeasunto
alkuperäinen käyttö	Kasöörin (tehtaan kassahenkilön) asuintalo
rakennusaika	1925 (1924 piirustukset päivätty)
suunnittelija	Birger Federley
korjausvuodet	1961
perustus	lokokivi
runko	hirsi
kate	aaltokate(mineriitti tai muu levy)
ulkovuoraus	pystyrimalaudoitus
ulkovärit	keltainen seinäpinta, listat, ikkunan pielet, pilasterit valkoiset ja katto punainen
kerrosluku	1,5-kerrosta
kunto	hyvä
huoneluku	alk.per.- 7h + k, myöh. lisää mm.yläkertaan
sisäseinien pinnat	tapetti
korjaukset / laaj.	yläkertaan lisää huoneita 1960-luvulla, samoin kellariin saunatilat. Muutama vuosi (2003) sitten julkisivumaalaus ja pintaremontti.

rakennustyyli 1920-luvun tyylinen - klassistinen

ikkunamallit 6-ruutuiset -alkuperäiset

kattomuoto satulakatto

katto / räystäskoristeet räystäään alapuolella palkiston muotoon profiloitu laudoitusta, päädyissä kissanpenkit, etupuolella viistokatteinen frontoni-ikkuna

kuistit / parvekkeet	takasivulla harjakattoinen frontoni ja terassi 2-kerroksessa ja sen alapuolella lasikuisti. Tympanon klassistinen, terassin kaidepuut sorvattu. 1-kerroksen ikkunat jo suunnitelmissa pelkästään yhden poikkipuun sisältäviä ja kuisti suunniteltu kokonaisuudeksi-ikkunoiden alla kehyksissä peili-osat-eri värillä. Pohjoispuolella päädyssä umpikuisti, joka harjakattoinen, ja samanlainen tympanon kuin muissa kuisteissa. Puolikaarenmuotoiset ikkunat vierekkäin päädyssä. Etusivulla harjakattoinen avokuisti klassistiseen tyyliin, sorvatut kaidepuut.
koristeaiheet / kaiv.	nurkissa pilasterit, ja niillä on rajattu ympäri rakennusta myös frontoni-ikkunoita ja kuisteja. tympanot klassistisia, ikkunoiden yläosassa palkistokehys
(pohjatyyppe) (salvostyyppi) (aittatyyppe) lisätietoja	sisälaipiota laskettu vähän alas ja sisätiloissa uusittu kiintokalusteet. Kaukolämpöön siirtynyt viime syksynä. Avotakka tehty kuten useaan tehtaan rakennukseen, kenties 1960-luvulla. Kellarissa varastotilaa ja sauna. Yläkerrassa huoneita lähes koko kerroksessa.

Historiatietoja / Rak.historia / Haastattelutiedot:

Ensimmäinen asukas oli tehtaan kasööri Wahlman ja hänen jälkeensä metsäpäällikkö. Talo on ollut jatkuvasti johtoportaan asuntona. Rakennuksessa asuu nykyään tehtaan johtaja. Vasta peruskorjattu, vanha ulkorakennus on hävitetty ja tilalla uusi. (vanha inv.)

Äänekoski Oy tilasi kasöörin asuntoa varten piirustukset vuonna 1924 arkkitehti Birger Federleyltä. Rakennusta on kutsuttu Wahlmanin taloksi sen ensimmäisen asukkaan kasööri Wahlmanin mukaan. Viime aikoina se on tunnettu myös Tieto-Mannilana palveltuaan tuon nimisenä koulutustilana.(1)

Bär Vendell asunut joskus, metsänhoitaja Laitinen asunut, Johtaja Olavi Sonni 1970-luvulla, Tieto-Mannilana ollut siihen asti kun Kirsti Kauranen muuttanut. (2)

Säilymisedellytykset:

hyvät, tehtaiden työsuhteasuntona

Ympäristö / Maisema / Pihapiiri:

Sijaitsee aivan Suolahden tien vieressä ja sen alapuolella hieman syrjässä muusta rakennuskannasta. Tontille johtaa tie Hiskinmäen koulun vierestä. Rakennus ja piha-alue on lehtipuuston ympäröimä joka puolelta.

Kulttuurihistoriallinen arvo:

Paikallisesti rakennushistoriallisesti ja maisemallisesti sekä historiallisesti arvokas arkkitehti Birger suunnittelema metsäteollisuusyhtiön tehtaan ylemmän virkamiehen asunto v. 1924, vastaavia ei enää paljoa jäljellä Äänekoskella saati sitten Keski-Suomessa. Äänekosken tehtaiden ylemmän virkailijakunnan asunto, joka on ainoana säilynyt Paadentaipaleen puolella tehdasta, joka myös on säilynyt varsinkin julkisivultaan alkuperäisessä asussaan.

Lähteet / Kirjallisuus / Haastatellut nimeltä:

Metsäliitto-Yhtymän toimipaikkojen rakennushistoriallinen raportti. Timo Kantonen 15.8.2002. (Metsämannut Oy:n inventointi), Kirsti Kauranen, Tehtaan työntekijänä ja asunut vuodesta 1999. 19.5.2006, Metsäliiton Selluloosa Oy:n selvitys asuinrakennuskannasta v. 1963, Äänekosken rakennusinventointi v.1981-1982, lomake nro 55

Lisätiedot / Kaavatilanne:

Inventointi aika: 2006 Juuso Väisänen, Päivi Andersson